

ŘEMESLA A POVOLÁNÍ

RVP PV:

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:

zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

všimnout si změn a dění v nejbližším okolí

SLOVNÍČEK POJMŮ

CECHY – sdružení řemeslníků jednoho řemesla. Cechy dohlížely na vykonávání daného řemesla, na kvalitu výrobků i přípravu učňů. V čele cechů stáli cechmířtři. Cechy měly své znaky.

V čele řemeslné dílny stál mistr. Než se stal uchazeč mistrem, byl nejprve učněm, posléze tovaryšem. Pro postoupení na vyšší stupeň musel absolvovat patřičné zkoušky.

MLYNÁŘSTVÍ – mlýny mohly být vodní, větrné, ale také poháněné zvířecí silou (koně, voli, osli). V případě vodních mlýnů byla voda přiváděna náhonem na mlýnské kolo. To bylo rozpohybováno a pohánělo tzv. mlýnské složení (mlecí zařízení). Obilí bylo mleto mezi dvěma mlýnskými kameny (běhounem a ležákem).

PEKAŘSTVÍ – pekaři pekli různé druhy pečiva (chleba, rohlíky, pletýnky) z moučného těsta. Pečivo se peklo v peci, do pece bylo vkládáno na dřevěných lopátkách. Těsto bylo připravováno v díži, chléb byl formován v ošatkách.

ŘEZNICTVÍ – řezníci se zabývají porážkou a porcováním jatečných zvířat a úpravou tohoto masa.

SLADOVNICTVÍ – výroba sladu pro pivovarnictví. Slad je vyráběn převážně z ječmene. Zrno se namáčí a nechá se klíčit, dále se suší, mele, vaří. Samotnému složitému procesu výroby piva (má řadu fází) se věnuje pivovarnictví. Ke sladu se během tohoto procesu přidává chmel.

BEDNÁŘSTVÍ – bednáři vyráběli dřevěné nádoby, později se vyčlenilo tzv. bečvářství. Bečváři vyráběli velké dřevěné nádoby z tvrdého černého dubového dřeva (sudy, kádě apod.), bednáři menší dřevěné nádoby z měkkého bílého dřeva (másebnice, škopky, díže, necky).

TESAŘSTVÍ – tesaři zpracovávali dřevo zejména na stavební konstrukce. Vytvářeli z něj lešení, krovy, vrata, stropy, podlahy či schody.

TRUHLÁŘSTVÍ – truhlář vyrábí či opravuje dřevěný nábytek, okna, dveře a další předměty ze dřeva. Používá nástroje jako hoblík, dláto apod.

KOLÁŘSTVÍ – také koláři pracovali se dřevem, zabývali se výrobou zemědělského náčiní (trakaře, žebříňáky, násady) a loukoťových kol.

UHLÍŘSTVÍ – uhlíři ze dřeva pálením v tzv. milířích vyráběli dřevěné uhlí.

KOVÁŘSTVÍ – zabývá se zpracováním kovů za tepla. Kováři rozdmýchávali měchem oheň ve výhni na vysokou teplotu, aby se železo rozžhavilo. Železo poté opracovávali kladivem a kleštěmi na kovadlině. K chlazení a kalení (tvrzení kovů prudkou změnou teploty) kovů sloužila kádě s vodou. Kováři mimo jiné trhali v případě potřeby bolavé zuby. Někdy se z kovářského řemesla vyděluje podkovář (vyrábí a připevňuje ke kopytům podkovy), zámečnick (zpracovává železo za studena) či zbrojíř (vyrábí zbraně).

ŠVEC – zabývá se výrobou a opravováním bot. Pracoval u verpánku (stolek na nářadí nebo třínohá stolička, na které seděl). Typickými nástroji, které používal, bylo šídlo či ševcovské kladivo. Do bot byly zatloukány tzv. floky.

KOŽELUH – vydělával a zpracovával zvířecí kůže. Z kůží se vyrábí tzv. useň pro další zpracování (např. právě pro švece). Kůže se škrábaly nožem i máčely v rostlinných lázních.

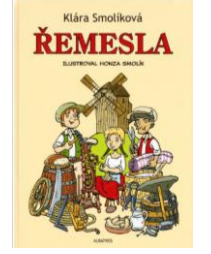
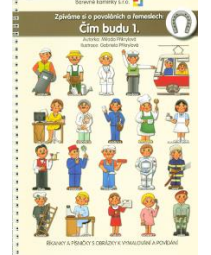

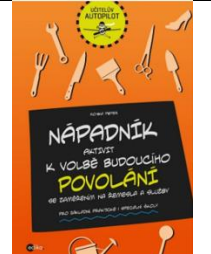
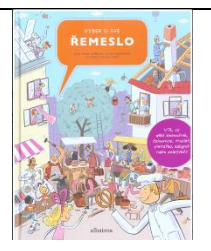
KREJČÍ – zabývá se výrobou a opravou oblečení.

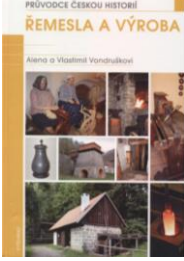

SOUKENÍK – zabýval se výrobou sukna. Soukeník zpracovával ovčí vlnu. Vlna se postupně např. stříhala, mykala (česala), přadla, vyráběla z ní tkanina, valchovala, barvila.

TKALCOVSTVÍ – vyrábění textilií z různých přírodních materiálů (např. ze lnu). Len byl drhnut na tzv. drhlenu, lámán na tzv. trdlici a vyčesáván na tzv. vochlici. Na kolovratu byla dále upředena příze a z ní na tkalcovském stavu tkána látka.

PROVAZNÍK – vyráběl zejména z rostlinných vláken provazy, lana, popruhy, rybářské sítě apod.

LITERATURA A POMŮCKY:

		<p>Kocourek, J., Podhorský, M.: Stará řemesla. Olomouc: Agentura Rubico, 2017. (2 díly)</p>
		<p>Smolíková, K.: Řemesla. Praha: Albatros 2013.</p>
		<p>Přikrylová, M.: Zpíváme si o povoláních a řemeslech: říkanky a písničky s obrázky k vymalování a povídání. Kroměříž: Barevné kamínky, 2016.</p>
		<p>Traiani, A.: Povolání a řemesla. Praha: Fragment, 2019.</p>
		<p>Pieper, M.: Nápadník aktivit k volbě budoucího povolání: se zaměřením na řemesla a služby : [pro základní, praktické i speciální školy]. Brno: Edika, 2013.</p>
		<p>Vašková, H., Bartíková, P.: Vyber si své řemeslo. Praha: Albatros, 2017.</p>

	<p>Vondrušková, A., Vondruška, V.: Řemesla a výroba. Praha: Vyšehrad, 2015. Průvodce českou historií.</p>
	<p>Janotka, M., Linhart, K.: Zapomenutá řemesla: vyprávění o lidech a věcech. Praha: Svoboda, 1984. Členská knihnice.</p>
	<p>Janotka, M., Linhart, K., Skála, F.: Řemesla našich předků. Praha: Svoboda, 1987. Prémie Členská knihnice.</p>
	<p>Sulzenbacher, G.: Zapomenutá řemesla a život na venkově. Druhé, upravené české vydání. Praha: Slovart, [2017].</p>
	<p>Fougère, I.: Kdo co dělá?: moje první encyklopedie Larousse. Praha: Mladá fronta, [2016].</p>

POUŽITÁ LITERATURA:

Smolíková, K.: Řemesla. Praha: Albatros 2013.

Sulzenbacher, G.: Zapomenutá řemesla a život na venkově. Druhé, upravené české vydání. Praha: Slovart, [2017].

Opravilová, E., Gebhartová, V.: Rok v mateřské škole. Kurikulum předškolní výchovy. 2011, s. 370.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Dostupný zde:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

www.wikipedia.org

METODICKÝ KOMENTÁŘ:

Téma řemesla a povolání v předškolním vzdělávání nabízí široké spektrum možností využití. Od povídání si o tom, co všechno lidé mohou dělat, přes ukázky řemesel (např. rodičů), návštěv institucí (např. muzeí) až po řadu konkrétních aktivit, které je možné v mateřské škole absolvovat. K dispozici je také celá řada publikací – od knih, přinášejících informace o daném tématu, přes publikace určené pro děti (nabízející často řadu aktivit) až po knihy, obsahující písničky a básničky k danému tématu. Téma nabízí řadu zajímavostí a jeho zařazení do předškolního vzdělávání je jistě přínosem.

PÍSNÍČKY A BÁSNÍČKY K TÉMATU:

Řemesla a povolání se dostala do celé řady lidových básní a písní, z nichž je řada ve všeobecné známosti („pec nám spadla“, „pekař peče housky“, „kovej, kovej, kováříčku“, ...). K danému tématu ale existuje také řada publikací:

Přikrylová, M.: Zpíváme si o povoláních a řemeslech: říkanky a písničky s obrázky k vymalování a povídání. Kroměříž: Barevné kamínky, 2016.

Jenčková, E.: Řemesla a povolání s hudbou a pohybem. 2. vydání. Hradec Králové: Tandem, 2019-. Hudba v současné škole. Výběrová řada.

Štěpánek, I., Štěpánek, M.: Říkadla a básničky pro kluky a holčičky: povolání a řemesla. Přelouč: AMIPA, 2011

Stránský, M.: Básničky o řemeslech. Praha: Panorama 1990.

Kulhánková, E.: Řemesla ve hře, písni a tanci. Praha: Portál, 2009.

Horáčková, J.: Pojdme, děti, za písničkou. Kroměříž: Barevné kamínky 2016.

Proč musí být kloboučníci

Jiří Kolář

Kdyby nebyli kloboučníci,
nebyly by klobouky,
kdyby nebyly klobouky,
nikdo by se nehonil za větrem,
že mu sebral klobouk,
kdyby vítr nikomu nic nesebral,
nikdo by se za ničím nehonil,
kdyby se nikdo za ničím nehonil,
nic by neztratil,
nic by nehledal,
kdyby nikdo nic nehledal,
nic by nenašel,
nic by neobjevil,
žili bychom stol let
za opicemi.
Proto musí být kloboučníci!

(Nápady pro Apríla)

Převzato z: Opravilová, E., Gebhartová, V.: Rok v mateřské škole. Kurikulum předškolní výchovy. 2011, s. 370.

AKTIVITY

- výlet do mlýna s popisem činnosti (např. Jarošov mlýn, Veverská Bítýška), výlet do staré kovárny (např. Těšany u Brna)
- vyprávění rodičů či jiného hosta o netypickém povolání
- pěstování obilí a výroba vlastní mouky
- pečení vlastního chleba či jiných pekařských výrobků, pečení perníčků
- hra na povolání
- skládání puzzle k danému tématu
- přiřazování kartiček s předměty k představitelům řemesla a povolání
- ukázky řemesel – např. skanzeny, muzea a další paměťové instituce (např. tkaní látek)
- návštěva truhlářské dílny v okolí
- výroba svíček
- vyzkoušení draní peří
- povídat si s dětmi o řemeslech (co daná řemesla obnášela, jak se jejich produkty vyrábějí dnes), vyprávění o povolání rodičů (vést k tomu, že užitečná jsou všechna povolání), o tom, čím by děti jednou chtěly být a proč
- omalovánky k tématu
- návštěvy pekařství, obuvi apod.
- výroba keramiky
- výroba znaku vlastního cechu
- pletení košíků, pomlázky
- výrobky z kukuřičného šustí
- výroba šperku (z drátků, korálků apod.)
- poznávání povolání podle obrázků (současných i historických), připojování obrázků s jednotlivými atributy povolání k povolání (např. truhlář – kládívko, hoblík; kuchař – vařečka, hrnec)